

Пантелєєв В. П.,
доктор економічних наук, аудитор, професор,
Київський аграрний університет
Національної Академії Аграрних Наук України
Quantum satis лат. (*Скільки треба*)

ЗАВДАННЯ АУДИТУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВИКОРИСТАННЯ МЕЛІОРАТИВНИХ СИСТЕМ ТА МЕЛІОРОВАНИХ ЗЕМЕЛЬ

Підвищення виходу продукції з меліорованих (зрошених та осушених) земель із зниженням витрат коштів, електроенергії, води та інших ресурсів розглядається як важлива стратегічна задача України. Для збільшення віддачі від оновлених земель за умови дотримання належних параметрів об'єктів інженерної інфраструктури меліорації та сільськогосподарського використання земель доречно використовувати потенціал аудиту. Вже зараз запроваджується аудит збитків та оцінки шкоди, завданої доквітлю України у наслідок військових дій тощо.

Складовими національної системи аудиту широковідомі аудит фінансової звітності, технічний, енергетичний, екологічний, медичний, соціальний та інші види аудиту [1]. **Аудит фінансової звітності** – це аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам. Застосовуються відповідні аудиторські процедури, використовуються джерела отримання аудиторських доказів, аудитор встановлює належний облік об'єктів, наявність внутрішнього фінансового контролю. Новими об'єктами **аудиту фінансової звітності** стануть діяльність організацій водокористувачів, які створюються з метою спільного утримання, використання, експлуатації та технічного обслуговування об'єктів меліоративного інфраструктури; а також використання коштів водокористувачів як плата за послуги з водоподачі та водовідведення для зрошення і дренажу. Аудитор стосовно фінансової звітності, крім надання інших фінансових послуг, може надавати й неаудиторські послуги.

Під **технічним аудитом (ТА)** розуміють діяльність суб'єктів господарювання у сферах, де використовується техніка, технології, будівлі, машини та механізми, технічні чи інформаційні системи, збій у роботі може нанести шкоду інтересам безпеки Суспільства, Державі, здоров'ю або життю люди-

ни [1]. Предметом **ТА** стають об'єкти інженерних конструкцій зрошуваних та осушених земель: вибір та реалізація раціональних проектів будівництва та реконструкції меліоративних систем, добра експлуатація систем, забезпечення подачі/відведення води для потреб землеробства, ефективне використання земель водокористувачами тощо.

Енергетичний аудит, як різновид **ТА**, є роботою з дослідження реальної енерготехнологічної системи промислового підприємства (або окремої енерготехнологічної установки), що споживає паливно-енергетичні ресурси – паливо, теплову, електричну енергію та штучний холод для вироблення продукції з метою зменшення рівня енергоспоживання та одержання економічного ефекту. **Енергоаудит** є інструментом державної політики України в напрямку енергозбереження. Предметом **енергоаудиту** є великий ступінь використання сучасних потужних насосних станцій для подачі/відведення води, разом з **енергоаудитом** проводиться технічна інвентаризація енергообладнання цільового призначення; він спрямований на зниження енерговитрат, енергоспоживання, зменшення непродуктивних втрат енергії та води на меліоративних системах, досягнення енергоефективності насосних станцій; пріоритетність та перелік виконання заходів з реконструкції та модернізації визначаються індивідуально для кожної системи за наявності попиту у сільськогосподарських товаровиробників на розширення площ зрошення та з урахуванням стану використання потенціалу зрошувальних систем; **енергоаудит** сприяє оцінці можливостей водокористувачів та інвесторів вкладати кошти у відновлювальні джерела енергії для проведення зрошення та дренажу.

Через зростаючий ризик кіберзлочинності і кібернезахищеності стратегічних транспортних, фінансових та водних систем, актуальним стає аудит технічних систем забезпечення інформаційної безпеки або аудит ІТ-інфраструктури (**кібераудит**), який розглядається важливою складовою **ТА**.

Необхідність пом'якшити наслідки зміни клімату та адаптуватися до них; дії стихійного лиха; втрата біорізноманіття; втрата природних ресурсів та великомасштабні збитки навколишньому середовищу обумовлюють велике значення **екологічного аудиту**. Він позиціонується як хід збирання і об'єктивного оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи екологічного управління та інформації з цих питань вимогам законодавства України про охорону навколишнього природного середовища та іншим критеріям екологічного аудиту. На законодавчому рівні зазначено мету та основні завдання

екоаудиту, гарантії незалежності екологічного аудитора тощо. Наукове та інституційне, забезпечення розвитку водного господарства та меліорації України у т.ч. засобами контролю, стає особливо актуальним в умовах змін клімату. Наприклад, обґрунтування переобладнання та перебудови осушувальних систем в осушувально-зволожувальні та підвищення ефективності осушувальних меліоративних заходів, вирощування нових культур, для яких раніше не існували придатні природні умови, культури з більшою/меншою потребою щодо водного режиму ґрунтів тощо. Водний кодекс, в комплексі з заходами організаційного, правового, економічного і виховного впливу, включно із **екоаудитом**, сприятиме формуванню водно-екологічного правопорядку і забезпеченню екологічної безпеки населення України, а також більш ефективному, науково обґрунтованому використанню вод та їх охороні від забруднення, засмічення та вичерпання та відтворення водних ресурсів. Для досягнення значної віддачі від оновлених зрошуваних та осушених земель доречним вважається належне обґрунтування, крім технічних, екологічних, економічних, також соціальних критеріїв – зниження витрат праці, екологічних критеріїв; потрібна розробка та використання інноваційних прийомів пошуку об'єктів, об'єктивного оцінювання ефективності та відбору варіантів, пошуку джерел фінансування, проектування, будівництва (реконструкції), експлуатації систем (управління водним режимом); сучасних прийомів організації, управління, контролю (ефективного водного менеджменту); розробка новітніх алгоритмів (схем, методів, моделей) реконструкції, модернізації та експлуатації систем, використання ланцюга вартості тощо. Таким чином, успішне виявлення та розв'язання зараз проблем, пов'язаних із раціональним управлінням водними ресурсами та меліорованими землями, буде мати визначальне позитивне значення у майбутньому.

Спеціалізованим різновидом **ТА, енергоаудиту та екоаудиту** доречно розглядати аудит об'єктів водного господарства та меліорацій (**водний аудит**). Завданнями такого аудиту, крім анонсованого Президентом комплексного аудиту всіх водних ресурсів України, можуть стати професійне оцінювання цільового вкладення коштів у створення систем та повернення цих коштів, оцінка діяльності землекористувачів на меліорованих землях тощо. Вимоги до цього виду контролю встановлюються у відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи управління та інформації з цих питань вимогам законодавства України про меліорацію та використання водних ресурсів та іншим критеріям. Передбачається формування програм перевірок відповідно до ризик-орієнтованого підходу, сезонних ко-

ливань та прогнозів, встановлення величини втраченої вигоди, використання відповідних методів, реалізація права аудитора об'єктивно оцінювати діяльність суб'єктів господарювання у складній сфері. Доречно у сферу **водного аудиту (аудиту водокористування)** включити використання води для зрошення та відведення води при дренажі земель.

Законодавством аудит розглядається в основному як форма зовнішнього контролю, хоча внутрішній аудит припускається можливим, наприклад, **внутрішній екоаудит**. Оскільки юридично врегульовані **аудит фінансової звітності та екоаудит**, потрібні офіційно закріплені підстави проведення **ТА, енергоаудиту**.

При запровадженні аудиту слушно неухильно дотримуватися 3-х головних засад аудиту [1] або стовпів (**pillars of auditing**), які мають аксіоматичний характер (натура очевидної істини), а саме – організаційні, етичні та правові засади аудиту.

Список використаних джерел

1. Редько О. Ю. Аудит в Україні. Морфологія: моног. Київ, ДП «Інформ. аналіт. агентство», 2008. 493 с.

Парасій-Вергуненко І. М.

*доктор економічних наук, професор, професор кафедри
фінансового аналізу та аудиту;*

Юрчишин Я. В.

*аспірант кафедри фінансового аналізу та аудиту;
Державний торговельно-економічний університет*

VMOST-АНАЛІЗ ЯК ОСНОВА СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Серед методів стратегічного аналізу поки що незначне поширення в торговельних організаціях має метод VMOST (Vision – бачення, Mission – місія, Objectives – цілі, Strategy – стратегія, Tactical – тактика).

Значення цього методу полягає в забезпеченні «надійного уявлення про бажані зміни в організації та про варіанти їх досягнення» [1, с. 80]. Кожний елемент методу допомагає стимулювати членів команди ставити цілі на різних рівнях організації. Поєднуючи елементи бачення та місії з цілями, стратегіями та тактиками, VMOST-аналіз дозволяє зацікавленим сторонам